

УДК 341.462(477)+327.82i

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.43>

ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ: УКРАЇНСЬКИЙ ВАРІАНТ

Олена Меженська

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
кафедра політології і міжнародних відносин
вул. Івана Банка, 3, 36003, м. Полтава, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-1053-5020>*

Воєнна дипломатія, як один із ключових інструментів сучасних міжнародних відносин, відіграє важливу роль у формуванні позитивного іміджу держави. Вона поєднує військові та дипломатичні ресурси для досягнення стратегічних цілей, укріплення міжнародного авторитету, забезпечення безпеки і реалізацію національних інтересів, та сприяє збереженню/покращенню або формуванню нового уявлення про країну в міжнародному середовищі.

У статті досліджується воєнна дипломатія як ефективний інструмент покращення міжнародного іміджу держави, з особливим акцентом на український досвід. Воєнна дипломатія розглядається як комплекс заходів, спрямованих на формування позитивного образу держави через взаємодію у військовій сфері, зокрема участь у міжнародних миротворчих місіях, укладення оборонних угод, надання військової допомоги, а також сприяння розвитку партнерств у сфері безпеки. Особливу увагу приділено ролі України у світовій системі безпеки, її дипломатичній активності в умовах збройної агресії та стратегіям використання воєнної дипломатії для посилення міжнародної підтримки.

Автор аналізує специфіку української воєнної дипломатії на тлі сучасних геополітичних викликів, зокрема, російської збройної агресії, і демонструє, як військово-дипломатична діяльність сприяє укріпленню міжнародної довіри до України. Висвітлено значення комунікаційної складової воєнної дипломатії, зокрема ефективного використання дипломатичних каналів, медійного висвітлення оборонної співпраці та участі в глобальних безпекових ініціативах.

Наведено приклади успішних дипломатичних ініціатив, таких як співпраця з НАТО, участь у програмах військової допомоги від союзників, розбудова регіональних безпекових платформ. Зроблено висновок, що ефективна воєнна дипломатія може стати ключовим чинником у створенні позитивного міжнародного іміджу держави, що в умовах сучасних конфліктів є критично важливим для захисту національних інтересів. Воєнна дипломатія має бути елементом національної стратегії, спрямованої на посилення позицій держави в міжнародному середовищі, формування довіри та партнерства у світі, що стикається з постійними загрозами глобальній безпеці.

Ключові слова: військова дипломатія, воєнна дипломатія, дипломатія, імідж держави, міжнародний імідж, міжнародні відносини, національна безпека, міжнародна безпека, збройна агресія, міжнародна співпраця.

У сучасному світі, сповненому тривалими збройними конфліктами та гібридними війнами, міжнародні відносини вирізняються специфічністю політичних, економічних, гуманітарних і безпекових чинників. Дипломатія, як засіб здійснення зовнішньої політики, набуває кризового характеру, ставлячи за мету не лише захист національних інтересів, але й мінімізацію людських втрат, припинення конфлікту, забезпечення міжнародної підтримки та залучення допомоги, відновлення справедливості, дотримання норм міжнародного права та багато інших питань.

Інтегральним показником, що характеризує державу як зовнішньополітичного актора, відображаючи її здатність створювати позитивне враження у міжнародній спільноті, впливати на формування світової громадської думки та забезпечувати підтримку власних зовнішньополітичних ініціатив є її імідж. В умовах глобалізації формування позитивного іміджу стає стратегічним інструментом, що сприяє реалізації національних інтересів і посиленню міжнародного статусу. Формування та підтримка іміджу відбувається під впливом широкого спектру чинників і дипломатичних інструментів, які дозволяють створити цілісне уявлення про державу, сприяти її інтеграції у глобальне середовище, реалізовувати національні, популяризувати власні цінності та зміцнювати партнерські відносини.

В умовах збройного протистояння чи/та гібридних конфліктів традиційна дипломатія вже не спроможна охопити всі аспекти забезпечення національних та безпекових інтересів, тому виникає потреба в інтеграції нових інструментів, серед яких воєнна дипломатія. Воєнна дипломатія дозволяє державам оперативно забезпечувати координацію зусиль у сфері безпеки, оборони, міжнародного співробітництва, тощо.

У державах, які перебувають у стані війни, збройного конфлікту чи в зоні геополітичного конфлікту воєнна дипломатія є не лише способом посилення обороноздатності, але й засобом зміцнення її міжнародної (військової, економічної, гуманітарної) підтримки. Однак, попри важливість цієї теми, роль воєнної дипломатії у формуванні іміджу держави залишається недостатньо дослідженою, що створює запит для наукових пошуків.

Метою статті є аналіз воєнної дипломатії як інструменту покращення та/або збереження іміджу держави й обґрунтування її значення в системі міжнародних відносин в умовах сучасних глобальних викликів, які ставлять під загрозу міжнародну безпеку та стабільність на прикладі України.

Проблеми міжнародного іміджмейкінгу, формування ефективного іміджу України, їх особливості та чинники стали об'єктом досліджень вітчизняних спеціалістів А. Поцелуйко [20], І. Єремєєвої [6;7;8], В. Чекалюка [29], А. Старостіної, В. Кравченка, Г. Личової [24] та ін.

У теоретичній базі міжнародних відносин воєнна дипломатія розглядається Р. Купером, З. Бжезінським крізь призму військової складової дипломатії для утримання балансу сил. Як комплекс заходів, прийомів та методів спрямованих на реалізацію зовнішньополітичних інтересів держави воєнна дипломатія стала предметом наукового пошуку М. Жакуна [9;10] С. Рудюка [23]. Наразі ми робимо акцент на актуальності вивчення воєнної дипломатії не лише з позицій її ролі у мирному врегулюванні міжнародних спорів і збройних конфліктів [14], але й у покращенні/відстоюванні/збереженні іміджу країни, як міжнародно-політичного актора в умовах війни.

Дипломатія є ключовим інструментом у системі міжнародних відносин, спрямованим на підтримку світу, безпеки та стабільності у світі. Вона сприяє врегулюванню конфліктів, розвитку співпраці між державами, зміцненню міжнародного права, створенню ефективних механізмів співіснування та співробітництва.

Дипломатія – це здійснення міжнародних відносин шляхом переговорів; сукупність засобів, що їх використовують посли й посланники з метою забезпечення переговорного процесу; праця або мистецтво дипломата [34]; це офіційна діяльність органів зовнішніх відносин з метою представництва суб'єкта міжнародного права, захисту мирним шляхом прав та інтересів суб'єкта міжнародного права і реалізації зовнішньополітичних функцій держави; це мистецтво ведення переговорів та укладення договорів, що ґрунтується на вивченні міжнародних відносин, історії держав, міжнародного права, існуючих традицій, конституційного права окремих держав [21, с. 13]

В процесі пристосування до існуючого стану міжнародних відносин, в пошуках нових форм міжнародної співпраці для досягнення цілей держав та міжнародного права загалом, інститут дипломатії збагачується новими формами, методами та інструментами, які доповнюють старі та утворюють нові види та типи дипломатії: воєнна, ядерна, оборонна, публічна, багатостороння, інформаційна, мережева, регіональна, екологічна, кібердипломатія та інші.

Військова дипломатія, оборонна дипломатія та воєнна дипломатія, як види дипломатичної діяльності, перекликаються один з одним. Проте ми вважаємо, що дані поняття мають бути диференційовані.

Так, військова дипломатія, як діяльність військових аташе, спрямована на забезпечення виконання союзницьких зобов'язань, зміцнення співпраці між країнами-партнерами та ефективне стримування потенційних загроз.

Оборонна дипломатія виникла як один з найважливіших інструментів військової держави в умовах, коли робляться зусилля щодо відмови від застосування сили [32, с. 175]. За визначенням Форін-офісу Великої Британії оперативно-дипломатичний характер оборонної дипломатії полягає у розвіюванні ворожнечі, зміцненні та підтримці довіри і допомогти у побудові та розвитку демократично підзвітних збройних сил», щоб зробити «значний внесок у запобігання і вирішення конфліктів» [9]. Тобто, основною метою оборонної дипломатії є спільне формування та реалізація політики безпеки держави, а її завдання – створення стабільних, довгострокових міжнародних відносин у галузі оборони.

Російська агресія проти України відчутно змінила геополітичну ситуацію в Європі та світі, суттєво трансформувала підхід до формування дипломатичних відносин. Перед Україною та її партнерами постало завдання адаптувати дипломатичні методи роботи до нових умов, виробити нові принципи, засоби та інструменти дипломатії, яка продовжує розвиватись та змінюватись в реаліях російсько-української війни.

Воєнна дипломатія тлумачиться, як комплекс заходів, прийомів та методів спрямованих на реалізацію зовнішньополітичних інтересів держави у сфері політики безпеки та оборони, реалізація яких заснована на використанні переговорів та інших дипломатичних інструментів воєнна дипломатія спрямована на врегулювання та вирішення конфліктів, стримування та пом'якшення військових дій, пошуку альянсів або підтримки з боку інших країн чи міжнародних організацій, пошуку засобів та способів для вирішення збройного конфлікту дипломатичним шляхом [10, с. 336].

Основне призначення воєнної дипломатії – це встановлення довіри між державами, запобігання ескалації конфліктів, обмін розвідданими, укладання військово-технічних угод, участь у миротворчих місіях. Цей вид дипломатії поєднує роботу військових аташе, цивільних дипломатів (С. Рудюк) [23, с.133] та елементи громадської/народної, та протокольної дипломатії сприяючи ефективному вирішенню питань, пов'язаних із військовими викликами, укріпленням альянсів, залученням міжнародної підтримки для забезпечення суверенітету та територіальної цілісності, збереження, покращення а в окремих випадках і формування іміджу країни. Цей напрям дипломатії є важливим інструментом для зміцнення авторитету та іміджу держави на міжнародній арені, де вона захищає свої національні інтереси.

Беззаперечний факт, що інтеграція будь-якої держави в міжнародний простір вимагає постійної взаємодії з іншими країнами у політично-економічній, культурно-соціальной, гуманітарній та інформаційно-комунікаційній сферах. А, коли держава стикається з військовим конфліктом і потребує допомоги, її імідж на світовій арені стає особливо важливим. У зв'язку з цим важливим елементом зовнішньої політики є формування,

підтримання позитивного іміджу на міжнародній арені, що сприяє співпраці та реалізації національних інтересів.

Феномен «іміджу держави» не новий, проте в сучасних умовах глобального розвитку він набуває стратегічного значення. Переймаючись проблемою теоретико-методологічних аспектів дослідження міжнародного іміджу держави, вітчизняна дослідниця І. Єрмеєва наводить низку визначень даного поняття, враховуючи різні концептуальні підходи, серед яких, імідж держави це : комплекс переконань та вражень людей щодо держави, спрощенні та узагальнені асоціації з певною територією; штучно створюваний образ (політичний товар), що виконує функції позиціонування та стабільної присутності держави у світовому інформаційному та політичному просторі; сукупність емоційних та раціональних уявлень, що є наслідком співставлення усіх ознак держави, власного досвіду та чуток, що впливають на створення певного образу; та пропонує власне розуміння іміджу держави, як відображення та поширення усієї системи цінностей (політичних, соціальних, культурних та ін.) та ідеалів суспільства, в якому функціонує держава, з метою зростання впливу держави на процеси світової політики та економіки[6]. Він охоплює такі складові, як рівень економічного розвитку, політична стабільність, дотримання та захист фундаментальних цінностей: свободи, демократії, прав людини, культурна ідентичність та ефективність дипломатичних зусиль, демонстрація здатності захищати свою територію, суверенітет та населення, дотримання норм міжнародного гуманітарного права під час ведення бойових дій, здатність і бажання захищати свою територію, мову, культуру, віру.

Виклики воєнного часу вимагають від дипломатії особливо інтенсивної роботи та нових методів для досягнення результатів. Українській воєнній дипломатії довелося в режимі реального часу переосмислити правила гри, які рухають країну до мети, – «перемоги над ворогом у боротьбі за справедливість та людські життя» [16].

Серед особливостей воєнної дипломатії (саме української, яка сформувалася та розвивається) Д. Кулеба, колишній міністр зовнішніх справ України виокремлює наступні: 1) воєнна дипломатія завжди повинна мати в собі союзників, які підтримують зусилля в цій війні; 2) у воєнній дипломатії, на відміну від дипломатії мирного часу, повинно бути переконання для пошуку тез та аргументів; 3) воєнна дипломатія враховує всі можливі зміни поведінки, що відбувається між миром та війною. «Воєнна дипломатія – це поєднання жорсткості, принциповості та гнучкості» стверджує людина, на плечі якої ліг весь тягар дипломатичної роботи з початку повномасштабного вторгнення [11].

Пріоритетами української воєнної дипломатії стали: діяльність у напрямі нових можливостей для надання та постачання необхідної зброї, створення дипломатичного супроводу, питання ленд-лізу; економічна допомога у відбудові післявоєнної держави; формування, консолідація політичної підтримки у світі, покращення іміджу України [11, с. 15]; згуртування міжнародної підтримки навколо лобювання санкцій проти росії, розроблення нових санкційних пакетів та контроль за їх виконанням [30]; надання Україні військової та гуманітарної допомоги, а також політичної підтримки на міжнародних форумах; інформування світової спільноти про військові злочини росії проти українського народу; залучення гуманітарної допомоги для постраждалих від війни [5].

Тож, питання подальшої міжнародної політичної підтримки країни, яка перебуває в умовах війни, напряму залежить від її зовнішнього сприйняття, від внутрішніх переконань та цінностей, які відображаються в діях держави та її лідерів – від її міжнародного іміджу. Д. Кулеба звертає увагу на те, що «формування позитивного іміджу України у світі потребує тісної координації з усіма дотичними інституціями, як державними, так і недержавними» [25].

Можна стверджувати, що на сьогодні імідж України залежить від багатьох факторів, серед яких зокрема: розвиток демократії, зміцнення демократичних інститутів та проведення політичних реформ; боротьба з корупцією; політична стабільність та внутрішньополітичний розвиток країни, активність у міжнародних ініціативах, участь у миротворчих операціях, військове співробітництво, навчання та обмін досвідом між військовими структурами різних держав; здатність реагувати на глобальні виклики та кризи, а також ефективне просування позитивних наративів щодо своєї ролі у світі, економічна та соціальна стабільність, утвердження та поширення культурно-історичної спадщини, інформаційна прозорість.

Воєнна дипломатія України в першу чергу сфокусована на проблемах безпеки та забезпеченні зовнішньої воєнної, фінансово-економічної допомоги для опору російській агресії. Укладення Хартії про стратегічне партнерство між Україною та США, меморандуми з країнами НАТО щодо постачання озброєння та технічної підтримки, а також участь у програмах, таких як «Партнерство заради миру», є ключовими здобутками української воєнної дипломатії. Успіхи України у співпраці з міжнародними партнерами підтверджуються отриманням передового озброєння, наприклад систем HIMARS та ППО IRIS-T, які сприяють стримуванню агресії. Але поряд з цим воєнна сприяє створенню позитивного іміджу держави через такі ключові аспекти: продуктивне просування національних інтересів на світовій арені, розвиток співробітництва з країнами партнерами та зміцнення політико-дипломатичної присутності в різних регіонах світу, впливає на формування думок цільової аудиторії за кордоном, просуває ідеї створення та/або розширення, переформатування альянсів, блоків, союзів та розвитку міжнародного співробітництва у безпековій сфері, є своєрідним мостом спілкування з громадянами, які проживають за кордоном, працює у питаннях обмінного процесу і повернення полонених [15]. Говорячи про здобутки української воєнної дипломатії, слід зазначити, що нової якості та динамізму набуло стратегічне партнерство з провідними країнами світу – США, Канадою, Великою Британією, країнами ЄС, поглибилися відносини з Японією, Республікою Корея, Австралією тощо. Зріс міжнародний авторитет України у світі, покращився її імідж [17, с.12].

Щодо *активності у міжнародних ініціативах* слід вказати на ряд важливих міжнародних акцій і заходів, які підтримала світова спільнота. Зокрема, увійшов до світового порядку денного щорічний саміт «Кримська платформа»; близько 100 країн світу та міжнародних інституцій взяли участь у Саміті миру; широкого світового резонансу набула українська гуманітарна ініціатива Grain from Ukraine для закупівлі продовольства для країн Африки та Азії [17, с. 8]

Враховуючи, що «зростання кількості багатонаціональних місій експоненціально збільшує дипломатичну складову військової сфери, що стосується способу та обставин, в яких використовується армія безпосередньо або опосередковано, як інструмент для ширшої зовнішньої політики [33, с.161], то Україна до початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року брала участь у *миротворчих місіях* під егідою ООН (Місія ООН у справах тимчасової адміністрації в Косово (UNMIK) із 1999 р.; Місія ООН зі стабілізації в Демократичній Республіці Конго (MONUSCO) із 2010 р.; у складі Збройних Сил ООН із підтримки миру на Кіпрі (UNFICYP) Із 1964 р.; Тимчасові Сили ООН щодо забезпечення безпеки в Аб'єї (UNISFA) Із 2011 р.; ООН у Республіці Південний Судан (UN-MISS) Із 2011 р. – по сьогодні 30 Багатопрофільна комплексна місія ООН зі стабілізації в Малі (MI-NUSMA)[22] та НАТО (Місія багатонаціональних сил НАТО у Косово, Республіка Сербія (Місія КФОР); Тренувально-дорадча Місія НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан (Місія РП-А); Місія НАТО в Іраку (МНІ); Україна є першою країною-партнером НАТО, яка приєдналася до Сил реагування НАТО) [19] демонструючи

здатність держави брати на себе відповідальність за підтримання міжнародного миру та стабільності. Це зміцнює довіру до країни як до конструктивного учасника міжнародних відносин, що є надійним передбачуваним партнером у сфері міжнародної безпеки й забезпечення стабільності у світі, який завжди готовий надати необхідну допомогу країнам і націям, які її потребують та доводить, що Україна – миротворча держава.

Щодо розширення та зміцнення політико-дипломатичної присутності України у різних регіонах світу, то можемо відмітити помітне зростання інтенсивності контактів і переговорів з керівництвом африканських і латиноамериканських країн. Зокрема, 30 листопада 2024 р. в Києві відбулась зустріч з депутатами парламентів держав Латинської Америки. Своєю чергою, позитивний резонанс мала згадана вище ініціатива здійснення Україною гуманітарної допомоги Африці в рамках програми Grain from Ukraine [17, с. 9].

Україна бере участь у спільних військових навчаннях і операціях із союзниками, що сприяє підвищенню рівня професіоналізму національних Збройних Сил, а також покращенню міжнародної репутації держави як партнера, здатного до співпраці. Наприклад, багатонаціональне тактичне навчання «Три Мечі – 2024» командування Литовсько-Польсько-Української бригади імені Великого гетьмана Костянтина Острозького основним завданням якого було відпрацювання навичок спільного планування та проведення миротворчих операцій та підвищення оперативної сумісності міжнародних сил [26]; українські військові пройшли міжнародний курс НАТО CIMIC для офіцерів тактичної та штабної ланки Центру передового досвіду цивільно-військового співробітництва НАТО, метою якого була підготовка офіцерів цивільно-військового співробітництва до виконання завдань у рамках міжнародних миротворчих та військових операцій, а також обмін досвідом учасників з різних країн світу [27] Починаючи з 2015 року представники та підрозділи ЗС України прийняли участь в якості як спостерігачів, так і учасників у навчаннях НАТО, зокрема: 2018 році – у 5-ти навчаннях НАТО, 2019 – у 6-ти, 2020 – у 1-му (через ситуацію з поширенням COVID-19); 2021 – 11-ти навчаннях НАТО [28].

Міжнародне військове співробітництво характеризує взаємодію міжнародних акторів у спільних пошуках можливостей у боротьбі з агресором та свідчить про наявність довіри між партнерами. Важливо відмітити, що Україна реалізує національні інтереси з метою забезпечення національної безпеки, спираючись на норми та принципи міжнародного права, розвиває добросусідські відносини з країнами, які є стратегічними партнерами, суміжними-країнами (окрім країни агресора та її сателітами), міжнародними безпековими організаціями шляхом «сприяння співпраці, комунікації взаємовідносин між збройними силами, організації і підтриманні офіційних відносин у галузі оборони, представленням нації і збройних сил на офіційних церемоніях і подібних заходах» [31, с. 112].

Важливою складовою воєнної дипломатії, яка впливає на покращення іміджу держави, є утвердження та поширення *культурно-історичної спадщини* України. За понад десять років російсько-української війни через бойові дії (бомбардування, зайняття військових позицій, прокладання окопів, окупація та примусове знищення, тощо) постраждали або були знищені історичні пам'ятки, музеї, культурні центри, археологічні згадки тощо. Станом на 31 липня цього року ЮНЕСКО підтвердила, що в Україні від початку повномасштабного вторгнення були пошкоджені 432 об'єкти. Серед них 139 релігійних об'єктів, 31 музей, 214 будівель, що мають історичну, мистецьку цінність, 32 пам'ятники, 15 бібліотек, а також 1 архів. Найбільше руйнувань зафіксовано у Донецькій області (понад 110), а також у Харківській та Одеській областях. Серед знищених та пошкоджених об'єктів згадують, зокрема, маріупольський драмтеатр, краєзнавчий музей, а також низку будівель і церков [18], частина з яких є спадщиною ЮНЕСКО.

Від початку повномасштабного вторгнення росія свідомо використовує тактику знищення об'єктів історичної та культурної спадщини України. Наразі у міжнародному праві не існує алгоритмів з практичного збереження культурних цінностей, тому перед українським народом і українською воєнною дипломатією відкрився ще один фронт- боротьба за збереження національних скарбів.

Актуальні проблеми фіксації втрат культурної спадщини внаслідок російсько-української війни в 2022–2023 рр., наслідки культурного геноциду в Україні та завдання зі збереження та відновлення зруйнованих пам'яток історії та культури представлені у матеріалах Круглого столу «Втрати нерухомих пам'яток України під час російсько-української війни в 2022–2023 рр.: фіксація та дослідження», який пройшов 8 листопада 2023 р. у межах Сьомих краєзнавчих читань пам'яті академіка Петра Тронька та Всеукраїнської наукової конференції «Бібліотека. Люди. Війна. Втрати і звершення»[4]

Результатом роботи української воєнної дипломатії (спільно із профільними міністерствами, громадськими організаціями) можна визнати той факт, що в липні 2024 року Комітет Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) вперше засудив повномасштабну агресію Росії та цілеспрямоване знищення культурної спадщини України. Комітет ухвалив рішення, в яких закликав Росію утриматися від будь-яких дій, які б завдавали шкоди об'єктам культурної спадщини в цілому та об'єктам, включених до Попереднього списку ЮНЕСКО, а також виконувати свої зобов'язання за міжнародним правом[18]. Також, у Нью-Делі, Індія, 21–31 липня 2024 року відбулась 46-а сесія Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, і наш експерт Є. Симонов був там, щоб звітувати про роботу UWEC[3].

Важливо, щоб світ звернув увагу на ті втрати у культурно-історичних надбаннях України (і в інших країнах), які вчиняються під час війни (конфліктів), і поставив за мету створити глобальну спільноту задля їх порятунку – це поле діяльності воєнної дипломатії.

Про важливість *збереження української ідентичності* говорять і заступник Міністра молоді та спорту України А. Чесноков під час виступів на заходах напередодні Міжнародної конференції з питань відновлення України у Берліні [12] і Секретар РНБО України О. Литвиненко на щорічній нараді закордонних дипломатичних установ України під гаслом «Воєнна дипломатія: стійкість, зброя, перемога», яка відбулась 21 серпня 2024 року. Зокрема він зазначив, що «одним із пріоритетів української дипломатії – це робота з українцями за кордоном, збереження та розвиток української ідентичності у світі»[2]. Наразі дипломатична діяльність спрямовується і на відновлення української нації. Важливою складовою цієї роботи є вироблення механізмів співпраці із країнами, що приймають українців, щодо підтримки їхніх зв'язків з Батьківщиною через вивчення української мови, культури, спілкування з однолітками в Україні.

Про зростання довіри до України та укріплення її іміджу свідчить інтенсивність політичного діалогу з державами-партнерами. Зокрема, лише в листопаді 2024 р., на вищому рівні відбулись переговори і консультації з новообраним президентом США, Президентом Молдови, Франції, Польщі, Фінляндії, Прем'єр-міністром Великої Британії, Генсеком НАТО, Канцлером Німеччини, Прем'єр-міністром Канади тощо. Україну відвідала Прем'єр-міністерка Данії М. Фредеріксен. Паралельно тривав регулярний діалог з керівництвом ЄС [17, с. 8].

У межах брендингового підходу щодо покращення/ збереження іміджу країни виділяються такі складники: офіційна символіка держави, зокрема не тільки традиційна офіційна (герб, гімн, прапор), а й вербальні символи; неформальні символи – історичні особи, міфи, найвідоміші тварини або рослини, унікальні експортні продукти тощо; історія держави, особистості, лідер, відомі бренди.

На сьогодні синьо-жовті прапори майорять у різних куточках планети на знак підтримки життя і засудження смерті, яку несе за собою війна росії проти України. Про наші міста-герої, звільнені від окупантів, знають на інших материках. Символами незламності українського народу стали: «Привид Києва»; кухонна шафа з керамічним півником васильківської майоліки, що вціліла на стіні одного із зруйнованих будинків Бородянки після авіаудару; «Обличчя народу» – так українці назвали незламну кішку Глорію, яка близько двох місяців просиділа на 8 поверсі розбомбленої росіянами багатоповерхівки у Боролянці; наш герой-пес Патрон. У багатьох країнах на холодильниках висять магнітики по прототипу української марки «русский кокабль ...». Один з примірників даної марки, випущений однойменним тиражом «Уктрошта» було продано аукціоні за 5 мільйонів гривень. Кошти пішли на допомогу Збройним силам України. Слово «паляниця» стало своєрідним «паролем». Українські пісні «Доброго вечора, ми з України», «Ой у лузі червона калина», «Stefania», «Буде весна» та інші співають поляки, естонці і навіть кенійці.

Адаптація дипломатичного протоколу до воєнних реалій, визначення пріоритетів дипломатичної роботи дають змогу Україні успішно згуртовувати міжнародну спільноту для надання підтримки, захищати свої інтереси на світовій арені та протистояти агресії [1].

Така діяльність воєнної дипломатії може сприяти укріпленню міжнародної довіри до України та впливати (покращувати) її імідж. Тоді як, комплексний підхід до формування іміджу забезпечує його довготривалість та стійкість перед зовнішніми викликами.

Таким чином, воєнна дипломатія є важливим інструментом формування /покращення /збереження позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Її успішна реалізація потребує стратегічного балансу між військовими та дипломатичними засобами, що дозволяє зміцнювати довіру, партнерські відносини та міжнародну репутацію. У сучасних умовах глобальної нестабільності ефективне використання воєнної дипломатії може стати ключовим чинником зміцнення міжнародного авторитету держави.

На сьогодні міжнародна спільнота стикається з нагальною потребою переосмислення підходів до мирного врегулювання міжнародних конфліктів, регіональних війн, а також удосконалення механізмів їх практичної реалізації, що вимагає не лише адаптації існуючих міжнародно-правових інструментів, але й розробки нових підходів, які відповідатимуть реаліям сучасного світу.

Список використаної літератури

1. Безклуба А. Дипломатія в умовах війни: досвід України 2023-2024. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини: збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2024: історія, археологія та міжнародні відносини в умовах війни»*. Вип. 9 / за заг. ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 193 с. С. 13–16.
2. «Воєнна дипломатія: стійкість, зброя, перемога»: Секретар РНБО України взяв участь у нараді закордонних дипломатичних установ України. *Рада національної безпеки і оборони України*. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/6959.html>
3. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО під загрозою через війну. <https://uwecworkgroup.info/uk/ukraines-unesco-world-heritage-sites-at-risk-as-war-goes-on/> (дата звернення: 28.01.2025).
4. Втрати нерухомих пам'яток України під час російсько-української війни в 2022-2023 рр.: фіксація та дослідження. *Збірник наукових праць на пошану пам'яті історика та пам'яткознавця Сергія Кота* / За заг. ред. В. Смоля; Заст. відп. ред. Р. Маньковська; Упоряд.: Г. Денисенко, Т. Катаргіна, Н. Ковпаненко, С. Архипова. НАН України. Інститут історії України, Центр досліджень історико-культурної спадщини України. К.: Інститут історії України, 2024. 195 с.

5. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с. С. 111–113. URL: <http://surl.li/ueynr> (дата звернення: 28.01.2025).
6. Єремєєва І. Теоретико-методологічні аспекти поняття міжнародний імідж держави. *Krakowskie Studia Małopolskie* 2022, nr 4 (36) URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_15804_ksm20220404 (дата звернення: 18.01.2025).
7. Єремєєва І.А. Практичні аспекти формування міжнародного іміджу держави. *Регіональні студії*. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 24. 2021. С. 123–127.
8. Єремєєва І.А. Структурно-функціональний аналіз міжнародного іміджу держави. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 травня 2020 р., м. Дніпро*. Дніпро, 2020. С. 109–112.
9. Жакун М. Ю. «Співвідношення понять «воєнна дипломатія» та «оборонна дипломатія» в умовах трансформації правових систем. *Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.)* Одеса: НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. С. 56–59.
10. Жакун М.Ю. Місце воєнної дипломатії в механізмі врегулювання міжнародних спорів мирним шляхом. *Права людини в період збройних конфліктів: зб. матеріалів Міжнарод. на-ук.-практ. конф., присвяч. 75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 р. (м. Одеса, 3 листоп. 2023 р.)*. Одеса, 2023. С. 333–338.
11. Жорстко, без правил та без «плану Б»: сім принципів української дипломатії воєнного часу від Дмитра Кулеби, Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/04/15/7183772/> (дата звернення: 18.01.2025).
12. Збереження української ідентичності та увага до потреб молоді мають бути складовою відновлення. Офіційний вебпортал міністерства молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/tag/yevropejska-integraciya> (дата звернення: 30.01.2025).
13. Історія дипломатії : навч.-метод. посіб. / За ред. О. В. Бігняка. Одеса : Гельветика, 2021. 116 с.
14. Меженська О. Російсько-українська війна-війна дипломатії. *Актуальні проблеми політики*. 2024. №73. С.134-140. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.19>
15. Меженська О.В. Воєнна дипломатія як складова національної безпеки. *Національна безпека: загрози та виклики : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 квітня – 12 травня 2024 року*. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2024. 256 с. С. 120–125.
16. МЗС України запущено веб-портал про воєнну дипломатію. URL: <https://moldova.mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-zapushcheno-veb-portal-pro-voyennu-diplomatiyu> (дата звернення: 18.01.2025).
17. Особливості і пріоритети Української дипломатії в умовах війни. Думки і позиції експертів. Грудень 2024. Центр Разумкова. 2024. 12 с.
18. 18.«Пам'ятки «згвалтовані» ракетами»: культурна спадщина України – під загрозою. ЮНЕСКО вперше засудила агресію РФ. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-yunesko-vyznalo-rosiya-znyshchuye-pamyatky-na-pivdni/33081538.htm> (дата звернення: 28.01.2025).
19. Підлісний А. Ю., Вознюк Є. В. Участь України у миротворчих операціях НАТО. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11222/1/Pidlisnyj%20%D0%90.%20Yu.%2C%20Vozniuk%20Ye.%20V.pdf> (дата звернення: 28.01.2025).
20. Поцелуйко А.О. Імідж держави: поле концептуальних визначень у соціально-психологічних студіях. *Грані*. 2015. № 5. С. 68–74.
21. Репецький В.М. Дипломатичне і консульське право: підруч. Київ: Знання, 2006. 372 с.

22. Романюк Н., Більчук О. Участь України і миротворчих Місіях Організації Об'єднаних націй. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. Розділ І. Міжнародні відносини. 2021, вип 2(10). С. 39–50. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/208/187> (дата звернення: 18.01.2025).
23. Рудюк С.М. Український військовий аташат в минулому і сьогодні. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 1999. № 2. С. 132–134.
24. Старостіна А., Кравченко В., Личова Г. Міжнародний імідж країни: практичні аспекти аналізу. *Маркетинг в Україні*. 2011. № 3. С. 49–58.
25. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021–2025: затв. Наказом Міністерства зовнішніх справ від 24.03.2021. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%2Fpublic-diplomacystrategy.pdf>. (дата звернення: 18.01.2025).
26. Українські військові беруть участь у багатонаціональних навчаннях. *Амія inform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/06/06/ukrainski-vijskovi-berut-uchast-u-bagatonacjonalnyh-navchannyah/> (дата звернення: 28.01.2025).
27. Українські військові взяли участь в навчальному курсі НАТО – Генштаб. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3692185-ukrainski-vijskovi-vzali-ucast-v-navchalnomu-kursi-nato-genstab.html> (дата звернення: 18.01.2025).
28. Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під проводом Альянсу, Силах реагування НАТО та навчаннях. Місія України при НАТО. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchih-operaciyah-pidprovodom-alyansu> (дата звернення: 18.01.2025).
29. Чекалюк В.В. Позитивний імідж держави і суспільства – результат ефективних комунікацій. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 57. С. 247–251.
30. G7: зустріч 24 лютого. Радіо Свобода. 16 лютого 2024 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-g7-zustrich-24-lyutoho/32821484.html> (дата звернення: 18.01.2025).
31. Erik Pajtinka. Military Diplomacy and Its Present Functions. *Security Dimensions: International & National Studies*. 2016. № 20. С. 179–194. URL: <https://www.fpvvmv.umb.sk/drive/2020-10-22/military-diplomacy-and-itspresent-functions.pdf> (дата звернення: 18.01.2025).
32. Ilan Manor, *The Digitalization of Public Diplomacy*, Cham: Palgrave Macmillan. 2019. 364 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/771216/mod_resource/content/2/The%20digitalization%20of%20public%20diplomacy%20by%20Manor%2C%20Ilan%20%28z-lib.org%29.pdf (дата звернення: 28.11.2024).
33. Neag M-M. Promoting Security Through Public Diplomacy / M-M. Neag // *Revista Academiei Fortelor Terestre*. 2014. № 2. Р. 160–167. URL : https://www.armyacademy.ro/reviste/rev2_2014/NEAG.pdf (дата звернення 17.04.2024)
34. Oxford English Dictionary. URL: https://www.oed.com/dictionary/diplomacy_n?tl=true&tab=etymology-paywall (date of access: 08.08.2024)

MILITARY DIPLOMACY AS A TOOL FOR IMPROVING THE STATE'S IMAGE: THE UKRAINIAN CASE

Olena Mezhenksa

*Taras Shevchenko Luhansk National University,
Department of Political Science and International Relations
Ivana Banka St., 3, 36003, Poltava, Ukraine*

Military diplomacy, as one of the key instruments of modern international relations, plays an important role in shaping a positive image of the state. It combines military and diplomatic resources to achieve strategic goals, strengthen international authority, ensure security and realize national interests, and contributes to the preservation/improvement or formation of a new image of the country in the international environment.

The article examines military diplomacy as an effective tool for improving the international state's image, with a special focus on the Ukrainian experience. Military diplomacy is considered as a set of measures aimed at forming a positive perception of the state through military cooperation, including participation in international peacekeeping missions, signing defense agreements, providing military assistance, and fostering security partnerships. Special attention is given to Ukraine's role in the global security system, its diplomatic activity in conditions of armed aggression, and strategies for using military diplomacy to strengthen international support.

The author analyzes the specifics of Ukrainian military diplomacy in the context of modern geopolitical challenges, particularly Russia's armed aggression, and demonstrates how military-diplomatic activity contributes to strengthening international trust in Ukraine. The importance of the communication component of military diplomacy is highlighted, including the effective use of diplomatic channels, media coverage of defense cooperation, and participation in global security initiatives.

The article provides examples of successful diplomatic initiatives, such as cooperation with NATO, participation in military assistance programs from allies, and the development of regional security platforms. It is concluded that effective military diplomacy can be a key factor in creating a positive international image of the state, which, in the context of modern conflicts, is critically important for protecting national interests. Military diplomacy must be an element of the national strategy aimed at strengthening the state's position in the international environment, building trust, and partnerships in a world facing constant threats to global security.

Key words: military diplomacy, diplomacy, state image, international image, international relations, national security, international security, armed aggression, international cooperation.